
PREDHOVOR

Matematická olympiáda patrí medzi najživšie, najdlhšie a najtrvácnejšie tradície slovenskej matematiky. Už od roku 1951 vytvára priestor, v ktorom sa stretáva vrodená zvedavosť mladých ľudí s kultúrou presnosti, tvorivosti a intelektuálnej zodpovednosti. Táto súťaž, dnes už so skoro sedemdesiatpäťročnou históriou, nie je len sériou príkladov či tabuľkou výsledkov, ale celý svet premýšľania, prípravy, vedenia a práce so žiakmi, ktorí sa učia riešiť úlohy, hľadať stratégie a rozvíjať svoje nadanie. Je to príbeh generácií, ktoré matematika formovala, spájala a viedla k hlbšiemu porozumeniu svetu.

V Edícii *Osobnosti slovenskej matematiky* sa už od jej vzniku v roku 2018 usilujeme zachytiť živé svedectvá o tých, ktorí svojou prácou vytvárali tradíciu slovenskej matematiky, teda vedci, pedagógovia, vizionári, zakladatelia odborov, organizátori vedeckého života. Táto publikácia však predstavuje výnimočný titul v celej edícii: nevenuje sa jednej osobnosti, jednej škole či jednému obdobiu, ale fenoménu, ktorý ovplyvnil tisíce mladých ľudí a stal sa prirodzeným mostom medzi školou a vedeckým svetom.

Matematická olympiáda je osobitým druhom „osobnosti“. Nevystupuje v jednom človeku – vystupuje v komunite. Nesie v sebe stopu učiteľov, ktorí ju roky organizovali; odborníkov, ktorí tvorili úlohy; žiakov, ktorí zápasili s dôkazmi, vedúcich delegácií, ktorí pripravovali generácie žiakov na medzinárodné súťaže; aj doby, ktorá jej dávala podmienky, prekážky a impulzy. Je to ako organizmus, ktorý žije v nepretržitosti ľudskej práce a nadšenia.

Preto bolo dôležité zachytiť jej dejiny, podrobne, presne, svedomito a so znalosťou prostredia, akú môže mať len človek, ktorý v nej takmer 52 rokov pôsobil. Autor tejto publikácie, doc. Vojtech Bálint, patrí k tým, ktorí nielen stáli pri mate-

matickej olympiáde, ale ju priamo formovali. Jeho svedectvo je nielen historickým záznamom, ale aj odkazom človeka, ktorý vie, čo znamená hľadať talenty, pestovať ich a viesť ich k vrcholom matematického myslenia. Zachytiť sedem desaťročí dejín matematickej olympiády si vyžadovalo nielen odborné znalosti, ale aj nesmiernu vytrvalosť. Autor tejto knihy strávil celé mesiace zhromažďovaním, porovnávaním a dopĺňaním údajov, ktoré neraz existovali už len v spomienkach pamätníkov. Nebol žiaden vzor, o ktorý by sa mohol oprieť – všetko bolo treba vytvoriť nanovo, krok po kroku, s presnosťou a citlivosťou pre detail. Jeho trpezlivosť, precíznosť a osobná oddanosť matematickej olympiáde sa premietli do stoviek hodín práce, ktoré umožnili vznik textu, aký sme doteraz nemali.

Za túto neúnavnú, svedomitú a hlboko osobnú prácu mu patrí naša úcta, rešpekt a srdečné poďakovanie.

Táto kniha vznikla aj preto, že pamäť komunity sa prirodzene rozptyľuje. Mnohí z tých, ktorí stáli pri zrode olympiády v 50-tych rokoch, už medzi nami nie sú. Mnohé dokumenty sa stratili, mnohé ústne tradície vyhasli so svojimi nositeľmi. Preto bolo nevyhnutné zaznamenať históriu teraz, kým ešte existujú pamätníci, kým je možné rekonštruovať príbehy, súvislosti, rozhovory, zápasy aj radosti, ktoré olympiádu sprevádzali.

Matematická olympiáda formovala nielen školskú matematiku, ale aj slovenskú vedeckú obec. Z jej radov vyšli budúci profesori, vedci svetového formátu, nositelia medailí z medzinárodných súťaží, pedagógovia, ktorí svojich žiakov učili premýšľať. Bola „laboratóriom“ talentovanej mládeže – miestom, kde sa rodila budúca komunita. V tomto zmysle patrí k najcennejším kapitálom slovenskej matematiky.

Publikácia, ktorú držíte v rukách, nie je len historickou monografiou. Je mapou jednej z najdôležitejších ciest, ktorou slovenská matematika prechádzala. Zachytáva jej počiatky v ére J. Hronca a E. Čecha, jej etablovanie v 60. a 70. rokoch, transformácie po roku 1989, aj vstup Slovenska do medzinárodného olympijského prostredia. Zachytáva príbehy, mená,

ročienky, výsledky, ale aj to neuchopiteľné – atmosféru obdobia, ducha práce, komunitnú energiu.

Chceme, aby táto publikácia bola nielen dokumentom minulosti, ale aj zdrojom inšpirácie. Aby mladým ľuďom ukázala, že matematika nie je len predmet, ale dobrodružstvo myslenia. Aby učiteľom pripomenula, že ich úsilie má zmysel. Aby organizátorom súťaží odovzdala skúsenosti generácií pred nimi. A aby budúcim historikom uľahčila prácu, ktorá ich raz čaká pri storočnici matematickej olympiády.

Na tomto mieste chcem vyjadriť úprimnú vďaku všetkým, ktorí sa podieľali na vzniku knihy – autorovi, recenzentom, editorom, aj tým, ktorí zachovali materiály a spomienky, z ktorých bolo možné zrekonštruovať minulosť siedmich desaťročí, ako aj všetkým, ktorí do publikácie prispeli svojimi osobnými spomienkami, pamäťami a vzácnymi fotografiami. Osobitné poďakovanie patrí autorovi projektu Tomášovi Lengyelfalusymu za jeho vytrvalosť, víziu a dlhodobú podporu edície. Mimoriadnu a úprimnú vďaku si zaslúži aj Dušana Babicová, ktorá venovala dlhé dni neúnavnej, precíznej a detailnej práce editácii tejto publikácie a jej transformácii do XeLaTeX-u. Bez jej trpezlivosti, systematickosti a technickej odbornosti by výsledná podoba textu nemohla nadobudnúť formu, ktorú dnes držíte v rukách.

Moja vďaka patrí aj spolupracovníkom, ktorí rozvíjajú myšlienku uchovávať pamäť slovenskej matematiky pre ďalšie generácie, a ktorí pomohli tomu, aby sa táto publikácia stala ďalším kameňom v mozaike našej vedeckej identity.

Nech je táto kniha svedectvom o tom, že aj v malej krajine môže vyrásť veľká tradícia. A nech je poctou všetkým, ktorí ju niesli – žiakom, učiteľom, organizátorom, odborníkom aj priateľom matematiky.

Ružomberok, január 2026

Štefan Tkačik